

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Μεσοποταμία ονομάστηκε για πρώτη φορά από τους αρχαίους Έλληνες η χώρα την οποία διαρρέουν δύο ποταμοί ο **Τίγρης** (στα ανατολικά) και ο **Ευφράτης** (στα δυτικά). Η περιοχή περιλαμβάνει τις κοιλάδες των δυο ποταμών και των παραποτάμων τους. Το μεγαλύτερο και σπουδαιότερο, σε ότι αφορά στην ιστορία, τμήμα της χώρας αυτής βρίσκεται στο σημερινό **Ιράκ**

Το αρχαιότερο όνομα της περιοχής αυτής στην ασσυριακή γλώσσα λέγεται **Assur**

Η περιοχή κατοικήθηκε αρχικά (περίπου το 5,000 π.Χ.) από αγρότες, που αξιοποίησαν το εύφορο κομμάτι γης με τη βοήθεια αρδευτικών έργων κατά μήκος των ποταμών και των παραποτάμων. Στη κοιλάδα της Μεσοποταμίας κτίστηκαν πόλεις (Ουρ, Ουρούκ, Λαγκάς κ. ά.), μεγαλοπρεπείς ναοί, ανάκτορα και μέγαρα που τα περιέβαλαν με μεγάλα τείχη

Η πόλη της **Ουρ**

Η πόλη Ουρ, "η πόλη του θεού της Σελήνης", υπήρξε από τις σημαντικότερες και πλουσιότερες. Εκεί, το 1927, ο Βρετανός αρχαιολόγος Γούλεϋ έφερε στο φως αμύθητους θησαυρούς από το βασιλικό νεκροταφείο με τους δυο χιλιάδες τάφους. Τα ευρήματα ξεπερνούσαν κάθε προσδοκία, περιλαμβάνοντας χρυσά αντικείμενα, εκπληκτικά αντικείμενα τέχνης, αντικείμενα πολεμιστών. Η πόλη προστατευόταν από τείχη τα οποία είχαν στο κέντρο τους ένα βαθμιδωτό πύργο με το ναό της θεότητας που τους προστάτευε, ο οποίος χρησιμοποιούνταν και ως **αστρονομικό παρατηρητήριο**. Τριγύρω υπήρχαν ναοί, δωμάτια ιερέων, αποθήκες, όπως και μια από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες που βρέθηκαν ποτέ. Εκεί βρέθηκαν και οι **αρχαιότεροι γραπτοί νόμοι**

Ουρ, Ζιγκουράτ 2,500 π.Χ.

Οι τρύπες στο περίβλημα των Ζιγκουράτ ίσως να είχαν ανοιχτεί για να μην σκάσουν τα πήλινα τούβλα στη περίοδο των βροχών

Το Ζιγκουράτ της **Ουρ** είναι ένα από τα επιβλητικότερα που έχουν βρεθεί στο Ιράκ. Τρεις σκάλες με 100 βαθμίδες η καθεμία οδηγούσαν στην κορυφή του ζιγκουράτ της Ουρ. Στον γύρω χώρο υπήρχαν δωμάτια των ιερέων, αποθηκευτικοί χώροι, ναοί και σε μια αυλή βρέθηκε βιβλιοθήκη με 4.000 πήλινες πινακίδες με σφηνοειδή γραφή.

Σφηνοειδής γραφή

Το έπος του Γκιλαμές: το πρώτο σημαντικό ποίημα στην ιστορία της ανθρωπότητας

	1200 BCE	3000 BCE	2400 BCE	1000 BCE
sag 'head'				
gin 'to walk'				
zu 'hand'				
ze 'barley'				
ninda 'bread'				
a 'water'				
ud 'day'				
mušen 'bird'				

Ανακάλυψαν τη χρήση των αριθμών, ένα σύστημα που βασίζεται στον αριθμό 60 με τον οποίο μετράμε μέχρι σήμερα την ώρα και τις μοίρες

700-500 π.Χ.
Χάρτης από τη Μεσοποταμία

Ο κώδικας του Χαμουραπί

Αναθηματικό
ανάγλυφο του
βασιλιά της
Λαγκάς - Ur-
Nansha, 2550-
2500 π.Χ., Telloh

Ο κύλινδρος του
Κύρου (539-530
π.Χ.) Βαβυλωνία
Συχνά
αναφέρονται σε
αυτόν ως «η
πρώτη
καταγραφή των
ανθρωπίνων
δικαιωμάτων»

Ένα **τμήμα του κώδικα του Χαμουραμπί** Οι νόμοι είναι γραμμένοι στην ακκαδική γλώσσα σε μια στήλη από μαύρο βασάλτη. Ανακαλύφθηκε το 1901 στα Σούσα του Ελάμ, στο σημερινό Ιράν. Σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι.

Το περιεχόμενο του Κώδικα

Ο κώδικας περιγράφει νόμους και τιμωρίες, στην περίπτωση παράβασης των κανόνων. Κάποια από τα κυρίως θέματά του είναι: η κλοπή, η γεωργία, η καταστροφή περιουσίας, ο γάμος και τα δικαιώματα μέσα σε αυτόν, τα δικαιώματα των γυναικών, τα δικαιώματα των παιδιών, τα δικαιώματα των δούλων, η δολοφονία, ο τραυματισμός κι ο θάνατος. Οι τιμωρίες ποικίλουν ανάλογα με την τάξη των θυτών και των θυμάτων.

Οι νόμοι δε συγχωρούσαν δικαιολογίες για λάθη ή παρερμηνείες, καθώς ο Κώδικας ήταν εκτεθειμένος δημοσίως, ώστε να μπορούν να τον βλέπουν όλοι και να μην υπάρχει άγνοια. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού εκείνη την εποχή δεν μπορούσε να διαβάσει. Βασική αρχή του ποινικού δικαίου στον Κώδικα του Χαμουραμπί ήταν η αρχή της ανταπόδοσης των ίσων. Ο Χαμουραμπί θέλησε να γράψει τους νόμους αυτούς για να ευχαριστήσει τους θεούς του. Σε αντίθεση με προγενέστερους βασιλείς, αλλά και άρχοντες της εποχής του, δε θεωρούσε ότι καταγόταν από κάποιο θεό, αν και αποκαλείτο "ο εκλεκτός των θεών". Στο πάνω μέρος της στήλης με τους νόμους, ο Χαμουραμπί απεικονίζεται ενώπιον του θρόνου του Σαμάς, θεού του ήλιου.

Οι **Ασσύριοι** επινόησαν πολεμικές τακτικές που τους κατέστησαν σχεδόν αήττητους, ενώ η τέχνη τους ήταν φορέας προπαγανδιστικός της δύναμής τους.

Οι κατακτήσεις τους τους έκαναν να εξαπλωθούν υπερβολικά με συνέπεια να ηττηθούν από τους **Βαβυλώνιους**, οι οποίοι αντέγραψαν τη μνημειώδη ασσυριακή αρχιτεκτονική. Όταν και αυτοί αργότερα κατακτήθηκαν από τους **Πέρσες** (539π.Χ.) , δημιουργήθηκε η αυτοκρατορία των Αχαιμενιδών που εξαπλώθηκε από την Ινδία ως τη Μεσόγειο και υιοθέτησε στοιχεία από τους κατεκτημένους λαούς, όπως τα εμφιαλωμένα τούβλα, τα γλυπτά με τους φτερωτούς ταύρους, τους κίονες με τις ραβδώσεις, κ.ά.

Η θεά **Ιστάρ** ήταν θεά του Ουρανού, της ομορφιάς, του έρωτα, της μητρότητας, της καρποφορίας και της ευφορίας της γης. Ακόμη ήταν θεά του πολέμου και από τους Ασσύριους θεωρούνταν πάρεδρος του Ασσούρ. Ακόμη θεωρούνταν πάρεδρος του Ανούμ, θεού του Ουρανού

Ένα από τα 18 αγάλματα του **Gudea** που βασίλεψε στη Λαγκάς από το 2144 έως το 2124 π.Χ.

Η χρυσή κεφαλή γενειοφόρου
ταύρου που βρέθηκε
προσαρμοσμένη σε άρπα μεγάλης
τέχνης από το βασιλικό νεκροταφείο
της Ουρ (3η χιλιετία π.Χ.)

Ανθρωπόμορφος γενειοφόρος ταύρος από τα ανάκτορα του
Σαργών Β΄ 750-721- π.Χ. Ο φτερωτός ταύρος συνδυάζει τη δύναμη
του ζώου με τη πνευματική δύναμη του ανθρώπου, το
χαρακτηριστικό του είναι τα 5 πόδια, έτσι ώστε από όποια πλευρά
και να το κοιτάξει κανείς εμφανίζεται με 4 πόδια.

Λάβαρο της Ουρ

Μικρό τραπεζοειδές ξύλινο με ένθετη ψηφιδωτή διακόσμηση από όστρακο, lapis lazuli και ερυθρό λίθο. Στις δύο μακρές πλευρές του φέρει πομπικές σκηνές σε τρεις ζώνες με ειρηνικό και πολεμικό χαρακτήρα αντίστοιχα. Έχει ερμηνευθεί ως λάβαρο, υποστήριγμα άλλου αντικειμένου ή το ηχείο άγνωστου μουσικού οργάνου. Βρέθηκε σε τάφο της Ουρ και χρονολογείται μεταξύ 2600-2400 π.Χ. Απεικονίζεται η επιτυχής εκστρατεία του βασιλιά της πόλης Ορ. Στην επάνω λωρίδα εικονίζεται ο βασιλιάς με την ακολουθία του, καθώς και πολλοί αιχμάλωτοι που οδηγούνται σε αυτόν, Στη μέση μια φάλαγγα αιχμαλώτων οδηγείται από πεζούς στρατιώτες με κράνη, ενώ στην κάτω λωρίδα διθέσια άρματα ανοίγουν δρόμο επάνω από τα πτώματα των εχθρών

Πύλη της Ιστάρ

Πύλη της Ιστάρ Ιράκ, 800-700 π.Χ., επισμαλτωμένοι πλίνθοι. Πομπική πύλη στο ανάκτορο του Ναβουχοδονόσωρα, στον οποίο υπήρχαν επίσης οι περίφημοι κρεμαστοί κήποι και ο Πύργος της Βαβέλ ύψους 90 μέτρων.

Η διακόσμηση παρουσιάζει τάυρους που είναι το ιερό ζώο των Σουμερίων και δράκους που είναι το σύμβολο του Βαβυλώνιου θεού Μαρδούκ. Η αψίδα με τις ανάγλυφες παραστάσεις που εμφανίζεται εδώ εξελίχτηκε αργότερα σε άλλους πολιτισμούς ως μια σημαντική αρχιτεκτονική μορφή. Αυτή η πύλη ήταν μία από τις 6 μνημειακές πύλες του οχυρού της Βαβυλώνας

ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ο ιστορικός Ηρόδοτος αποκαλούσε την Αίγυπτο **‘δῶρο του Νείλου’** επειδή ο Νείλος αποτελούσε τη κύρια πηγή πλούτου της.

Το 5,000 π.Χ. εγκαταστάθηκαν εκεί γεωργοί, και δημιούργησαν έναν ακμαίο πολιτισμό χωρισμένο σε δύο βασιλεία: της Άνω και Κάτω Αιγύπτου. Η χώρα ενώθηκε σε ένα βασίλειο το 3,100 π.Χ. και διατηρήθηκε έτσι μέχρι το 2,160 π.Χ. Γύρω στο 2,040 π.Χ. ιδρύθηκε το μέσο Βασίλειο, ενώ τη περίοδο 1,550-1,086 π.Χ. δημιουργήθηκε το Νέο Βασίλειο που ήταν και η σημαντικότερη περίοδος της Αιγύπτου.

○ Νείλος

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι δημιούργησαν δική τους γραφή : τα 'ιερογλυφικά'

• A 	• B 	• C 	• D 	• E
• G 	• H 	• I 	• J 	• K
• L 	• M 	• N 	• O 	• P
• Q 	• R 	• S 	• T 	• U
• V 	• W 	• X 	• Y 	• Z

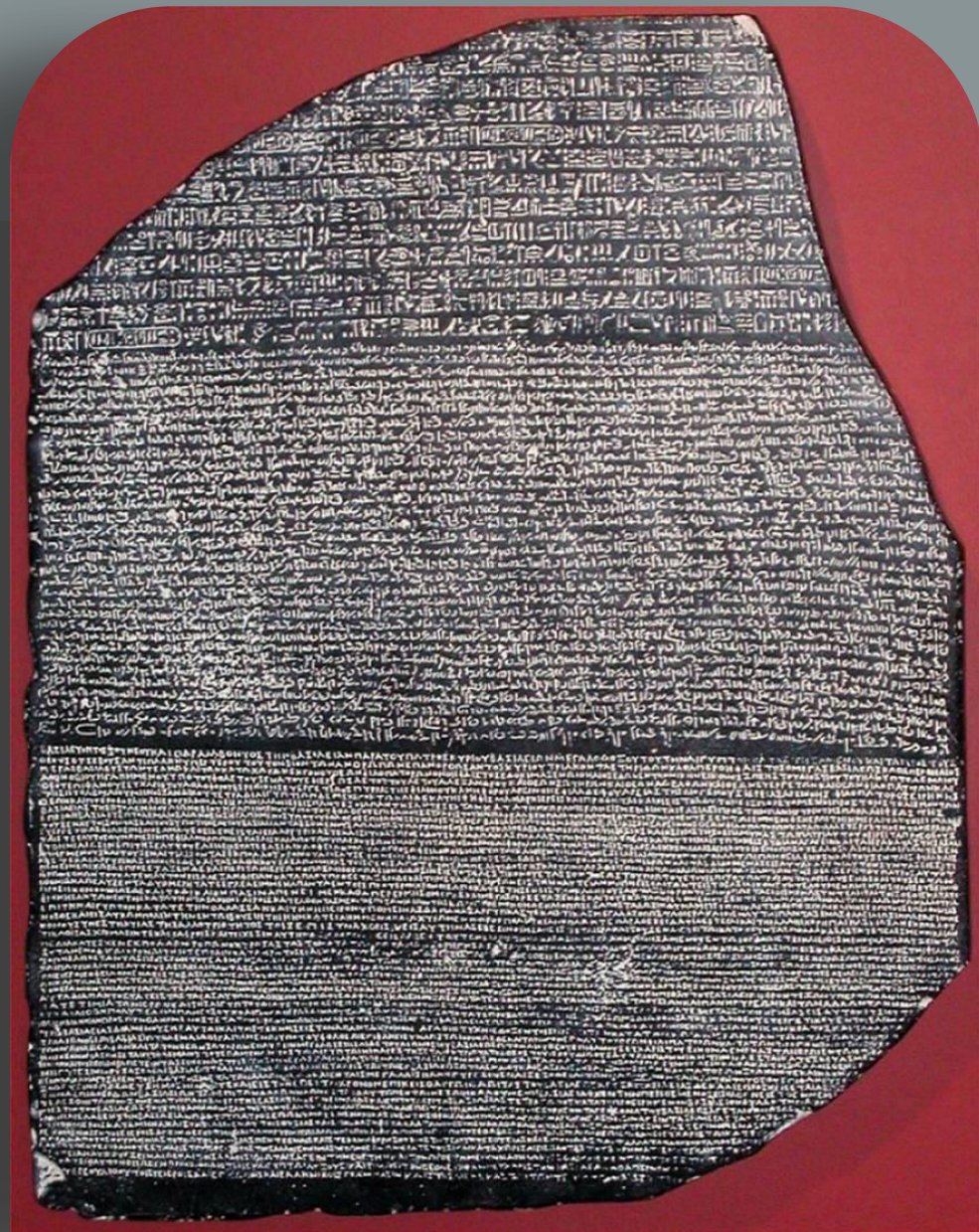
Καθιστός
γραφέας
2,400 π.Χ

οι 'γραφείς'
κατείχαν
σημαντική
θέση στη
κοινωνία
τους

Η **Στήλη της Ροζέττας** είναι μια πέτρινη πλάκα από γρανοδιορίτη που προέρχεται από τον ναό του Πτολεμαίου Ε΄ του Επιφανούς.

Χρονολογείται στον 2ο αιώνα π.Χ. και φέρει μια εγχάρακτη επιγραφή σε δύο γλώσσες (αιγυπτιακή και ελληνική) και τρία συστήματα γραφής (ιερογλυφικά, δημώδη αιγυπτιακή, ελληνική) Το ελληνικό μέρος της στήλης αρχίζει ως εξής: « Βασιλεύοντος του νέου και παραλαβόντος την βασιλείαν παρά του πατρός... ».

Το όνομά της προέρχεται από την πόλη Rachid της Κάτω Αιγύπτου, στο βορειοδυτικό τμήμα του Δέλτα του Νείλου. Βορειότερα της πόλης, γύρω από το οχυρό Φορ Ζυλιέν, ο Γάλλος αξιωματικός Πιέρ Φρανσουά Ξαβιέ, που υπηρετούσε στο στράτευμα του Ναπολέοντα, ανακάλυψε τη στήλη τελείως τυχαία το 1799. Μελετώντας την όμως κατάλαβε την αξία της, καθώς έως τότε κανείς δεν είχε καταφέρει να αποκρυπτογραφήσει τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά. Η ανακάλυψη της τρίγλωσσης στήλης αποδείχθηκε θεμελιώδους σημασίας. Ο σπουδαίος Γάλλος μελετητής Ζαν-Φρανσουά Σαμπολιόν (1790-1832), από τους πιο διακεκριμένους γλωσσολόγους της εποχής, κατάφερε, με βάση τα ονόματα των βασιλέων Πτολεμαίου και Αρσινόης που αναφέρονται στην στήλη, να βρει το κλειδί για να αποκρυπτογραφήσει τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά. Αυτή η ανεκτίμητης αξίας ανακάλυψη ήταν καθοριστική για την εξέλιξη της επιστήμης της Αιγυπτιολογίας. Το σύστημα που χρησιμοποίησε ο Σαμπολιόν για να αποκρυπτογραφήσει το κείμενο της στήλης, η οποία φυλάσσεται σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου, αποτελεί σημαντικό οδηγό για όσους ενδιαφέρονται για τη μελέτη των αρχαίων συστημάτων γραφής.

Περίαπτο
(φυλαχτό)

Μάτι του Ώρου.

Δαχτυλίδι με
περιστρεφόμενη σφενδόνη
σε μορφή σκαραβαίου

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ο θεοκρατικός και πολυθεϊστικός χαρακτήρας του Αιγυπτιακού πολιτισμού και η πίστη στη μετά θάνατο ζωή καθορίζουν την τέχνη η οποία υπαγορεύεται πάντα από τον φαραώ και απευθύνεται στον κόσμο των θεών και των νεκρών.

Η τέχνη έχοντας σαν πρωταρχικό σκοπό τη λειτουργικότητα δεν αποσκοπεί στην αναπαραγωγή της πραγματικότητας, αλλά στην αντικατάσταση και διαιώνισή της. Οι καλλιτέχνες αναπαριστούν τις μορφές ως εξιδανικευμένα σύμβολα.

Στην Αίγυπτο η τέχνη γίνεται ο χώρος, όπου με τρόπο μαγικό και χάρη σε διάφορες τελετουργίες ο κόσμος των θεών και των νεκρών ενώνεται ως την αιωνιότητα με τον κόσμο των ζωντανών.

Τα αγάλματα των Θεών κατασκευάζονται για να υπογραμμιστεί η θεϊκή τους υπόσταση, των φαραώ για να δηλωθεί η παντοδυναμία τους στη γη και των νεκρών για να εξασφαλιστεί σε αυτούς η αιωνιότητα μέσω τέλειων και νεανικών σωμάτων, αιώνια κατοικία του **Κα** (ψυχή, ζωική ενέργεια)

**Λίθινο ταφικό
περίαπτο
(φυλαχτό)**
σχήματος καρδιάς
με ανθρώπινη
κεφαλή.
Το τοποθετούσαν
στο μέρος της
καρδιάς για
προστασία. Κατά τη
διάρκεια της
ταρίχευσης, η
καρδιά παρέμενε
στο σώμα, καθώς
ήταν το όργανο της
αίσθησης και της
διανόησης,
απαραίτητη στο
δικαστήριο των
νεκρών και τη μετά
θάνατο ζωή

**Πήλινο
ανθρωπόμορφο
αγγείο.**
Για θεραπευτική
και μαγική χρήση

**Ένθετο
χρυσό
τμήμα
επίπλου ή
κοσμήματος**
με κόμπρα
που φέρει το
λευκό
στέμμα της
Άνω
Αιγύπτου

**Ξύλινο
Ντζεντ,
σύμβολο της
σπονδυλικής
στήλης του
θεού Όσιρι,**
για ταφική και
τελετουργική
χρήση

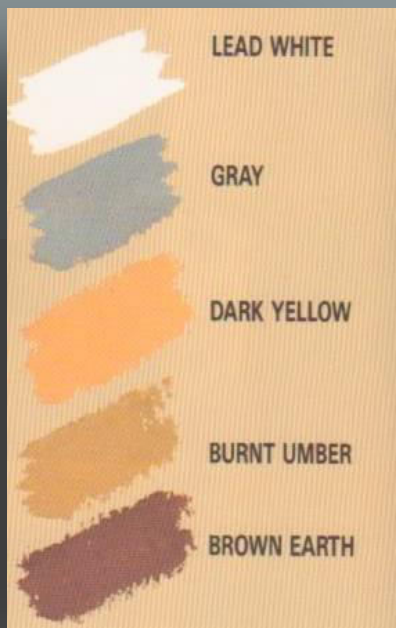

Περίαπτο της
Ίσιδας και του
Φθα-Παταίκου
με παραστάσεις
και στις δύο
όψεις.
Φαγεντιανή.
Αγαπημένα
φυλαχτά
ζωντανών και
νεκρών για την
προστασία τους
από θανατηφόρα
δαγκώματα και
τσιμπήματα
ζώων και
εντόμων

Περίαπτο με παράσταση
φτερωτού σκαραβαίου και το
μάτι του Όρου.

Περιέχονται συμβολισμοί του
ήλιου και της σελήνης. Το
κόσμημα αυτό είναι
κατασκευασμένο από χρυσό,
ασήμι, ήλεκτρον και
ημιπολύτιμες πέτρες κατά τη
διάρκεια της βασιλείας του
Φαραώ Τουταγχαμών 1332 π.Χ
έως 1322 π.Χ

Ήταν οι πρώτοι που κατασκεύασαν **τεχνητές βαφές**. Είχαν ανακαλύψει μια μέθοδο που κατασκεύαζαν μπλε γυαλιά. Κονιορτοποιούσαν αυτά τα γυαλιά και κατασκεύαζαν μια μπλε βαφή που ονομαζόταν αιγυπτιακό μπλε. Επίσης είχαν κατορθώσει την εξαγωγή άσπρου χρώματος από τον μόλυβδο, ένα άσπρο που χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα. Κατάφεραν επίσης να φτιάχνουν πράσινο χρώμα από μαλαχίτη.

Έτσι λοιπόν οι αρχαίοι Αιγύπτιοι είχαν 10 χρώματα στην χρωματική τους παλέτα: Άσπρο, μαύρο, γκρίζο (από την ανάμιξη των δυο προηγούμενων), βαθύ κίτρινο, σκούρα ώχρα, γήινο καφετί, κόκκινη γη, πράσινο του μαλαχίτη, βιολετιά γη και αιγυπτιακό μπλε

Η αιγυπτιακή ζωγραφική ακολουθούσε αυστηρούς κανόνες αναπαράστασης.

Χαρακτηρίζεται από ευκρινή περιγράμματα, τα οποία οι δημιουργοί γέμιζαν με επίπεδο και καθαρό χρώμα.

Τα πράγματα αποδίδονταν με βάση τη γνώση που είχαν οι άνθρωποι γι' αυτά και όχι με βάση τη συγκεκριμένη οπτική γωνία που εμφανίζονταν.

Για να είναι ένα σχέδιο σαφές, έπρεπε να ακολουθεί τις πιο χαρακτηριστικές όψεις των αντικειμένων.

Για παράδειγμα, το μάτι και το στήθος παρουσιάζονταν μετωπικά, ενώ το πρόσωπο και το υπόλοιπο σώμα πλάγια.

Οι καθιστές φιγούρες εικονίζονταν με τα χέρια επάνω στα γόνατα.

Τα ιερογλυφικά λειτουργούσαν επεξηγηματικά και συνόδευαν τις παραστάσεις.

Νεφερτίτη
τοιχογραφία

ο Nebamun κυνηγά στα έλη

Ο κήπος του
Nebamun

Δύο κόρες του Ακενατόν 1375-1358 π.Χ

Περίολτο που ανήκε στονΤουταγχαμών

Σαρκοφάγος του Τουταγχαμών
1,300 π.Χ.

Η γλυπτική αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στην Αίγυπτο. Μαλακά υλικά λαξεύονταν με χάλκινα ή μπρούτζινα εργαλεία. Στη συνέχεια ήταν δυνατόν να επιχρυσωθούν και να χρωματιστούν.

Τα αγάλματα των Φαραώ και των θεών ήταν λαξευμένα επάνω σε σκληρές πέτρες όπως ο γρανίτης, για να διατηρηθούν "αιώνια".

Τα αγάλματα των ιδιωτών βρέθηκαν μέσα σε "παρεκκλήσια" ή εντοιχισμένα σε ένα είδος "αναπαυτηρίου", που επικοινωνούσε μέσω μιας στενής σχισμής με τον κόσμο των ζωντανών.

Menkuare και η σύζυγός του βασίλισσα Khamerernebtj
Γκίζα 2525 π.Χ

Ο Ραχοτέπ και η Νεφρέτ
4^η δυναστεία, ασβεστόλιθος 1,20μ.

Οι επιγραφές στους θρόνους ανάφεραν
τα ονόματα και τους τίτλους τους

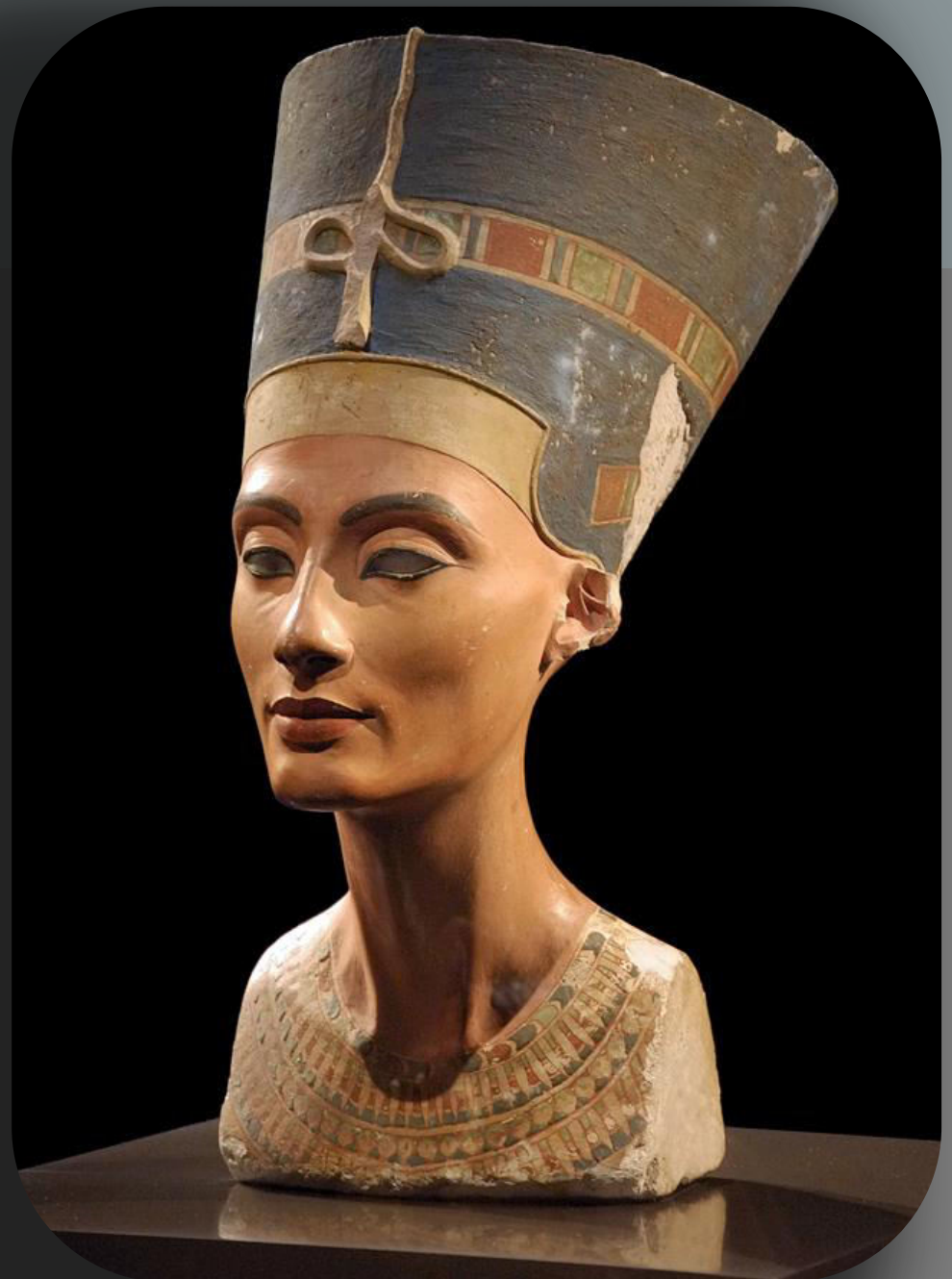

Ο Όσιρις επάνω σε
βάθρο από λάπις
λάζουλι που
πλαισιώνεται από
τον Όρο στα
αριστερά, και την
Ίσιδα δεξιά

22η δυναστεία

Η **Νεφερτίτη** (περίπου 1370 - 1330 π.Χ.) ήταν σύζυγος του Φαραώ Ακενατών που το αρχικό του όνομα ήταν Αμενόφης Δ΄ και το άλλαξε προς τιμή της λατρείας του Θεού Ατόν . Η Νεφερτίτη και ο σύζυγος της ήταν γνωστοί για το ότι εισήγαγαν το μονοθεϊσμό στην Αιγυπτιακή θρησκεία. Πίστευαν μόνο στον θεό Ατόν (Άθωνα). Η Νεφερτίτη ήταν επίσης γνωστή στην Αίγυπτο για την ομορφιά της. Ήταν περήφανη για τον μακρύ λαιμό της. Το όνομά της σημαίνει «έφτασε η όμορφη».

Η περίφημη **προτομή** της από επιχρωματισμένο ασβεστόλιθο που ανακαλύφθηκε το 1912 στα ερείπια της κατοικίας του διάσημου τεχνίτη Τούθμοση θεωρείται πια το αρχαίο ισοδύναμο της αναγεννησιακής Μόνα Λίζα. Γερμανία και Αίγυπτος έχουν επιδοθεί σε μια πρωτοφανή και μακρά διαμάχη για την κατοχή της προτομής της βασίλισσας Νεφερτίτης, ηλικίας 3.400 ετών, σε μια φιλονικία περί ιδιοκτησίας που αποτελεί πλέον μια από τις πλέον πολύκροτες υποθέσεις στον χώρο των κλεμμένων αρχαιοτήτων

Η προτίμηση που έδειχνε πάντως ο φαραώ
στη βασίλισσά του φανερώνεται από
επιγραφή που έχει ανασυρθεί από την
πόλη Ακενατόν και γράφει:

«Η κληρονόμος, μεγάλη σε
πλεονεκτήματα, κυρία των χαρίτων, γλυκιά
του έρωτα, οικοδέσποινα του Νότου και
του Βορρά, ωραία στο πρόσωπο, που το
κοσμούν τα δυο φτερά. Αγαπημένη του
ζωντανού Ατόν, η πρώτη σύζυγος του
βασιλιά, που την αγαπά. Κυρία των Δύο
Γαιών. Ανυπέρβλητη του έρωτα,
Νεφερτίτη, που ζει στην αιωνιότητα για
πάντα»...

Η Σφίγγα στη Μέμφιδα μπροστά στη πυραμίδα του Χεφρίνου

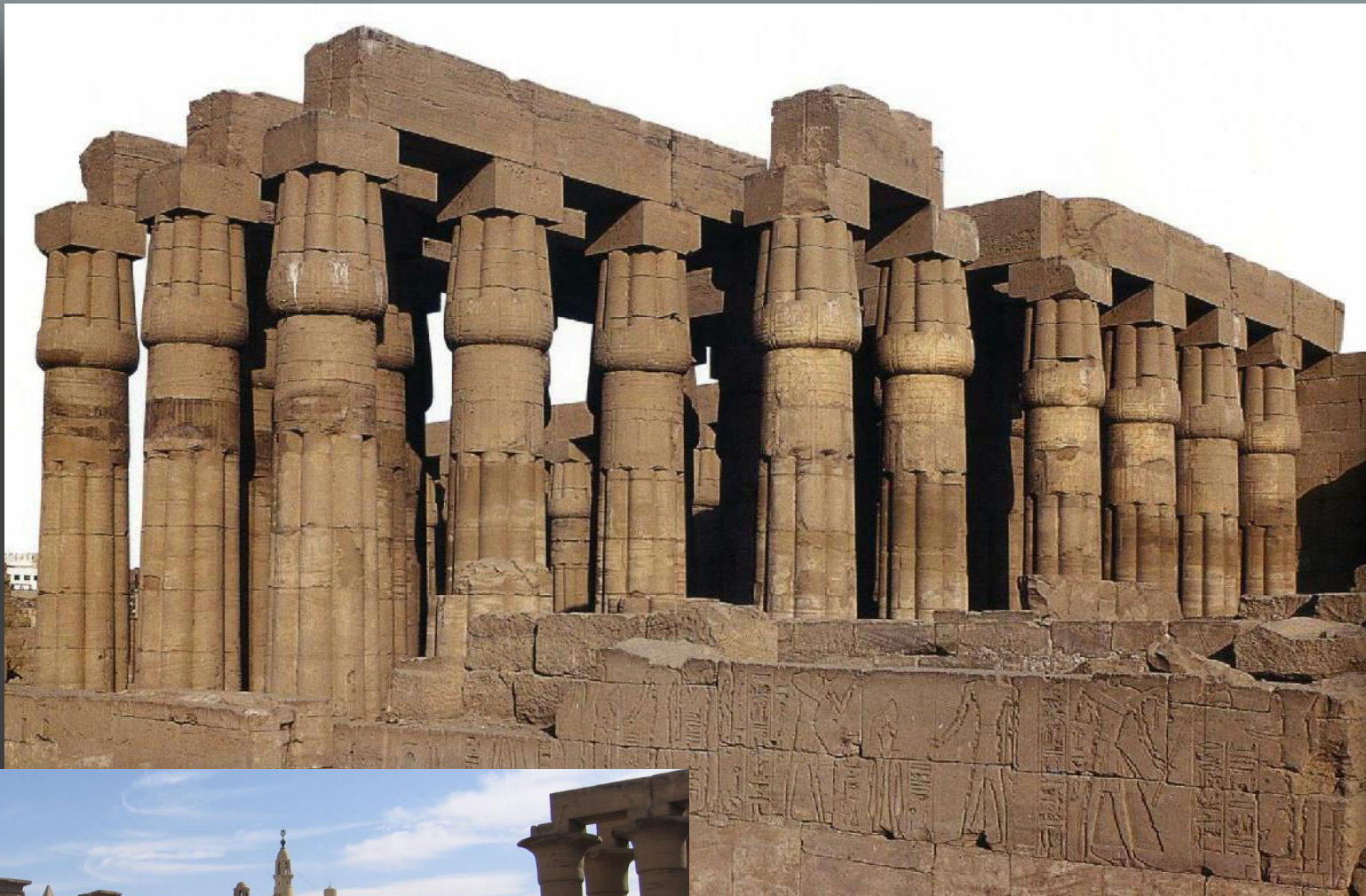
Μεγάλη Σφίγγα της Γκίζας

2,530 π.Χ. περ.

Θεωρείται ότι απεικονίζει το Φαραώ Χεφρήνο και συμβολίζει μια μορφή του Ήλιου.

Με μήκος 73,5 μέτρα, πλάτος 6 και ύψος 20.22 μέτρα, αποτελεί το μεγαλύτερο μονολιθικό άγαλμα στον κόσμο. Είναι επίσης το αρχαιότερο γνωστό άγαλμα μνημειακού τύπου. Το θέμα της Σφίγγας, ήταν διαδεδομένο σε όλο τον αρχαίο κόσμο. Ο Ηρόδοτος σημειώνει ότι η αιγυπτιακή Σφίγγα είχε κεφάλι ανδρικό, ενώ η ελληνική γυναικείο.

Η **Σφίγγα** είναι φανταστικό πλάσμα της ελληνικής μυθολογίας, στενά συνδεδεμένο με το μύθο των Λαβδακιδών και συγκεκριμένα με εκείνον του Οιδίποδα. Οι αναπαραστάσεις της χρησιμοποιούνταν σε ασφαλισμένους χώρους ως σύμβολα προστασίας στον αιγυπτιακό, ελληνικό και ρωμαϊκό πολιτισμό. Στις ελληνικές αναπαραστάσεις η Σφίγγα απεικονίζεται ως φτερωτό λιοντάρι με κεφάλι γυναίκας (εν αντιθέσει με τη Σφίγγα της Αιγύπτου, που δεν έχει φτερά) ή ως γυναίκα με πέλματα και στήθη λιονταριού, ουρά ερπετού και φτερά πτηνού. Το όνομά της προέρχεται από τη λέξη *σφίγγω*.

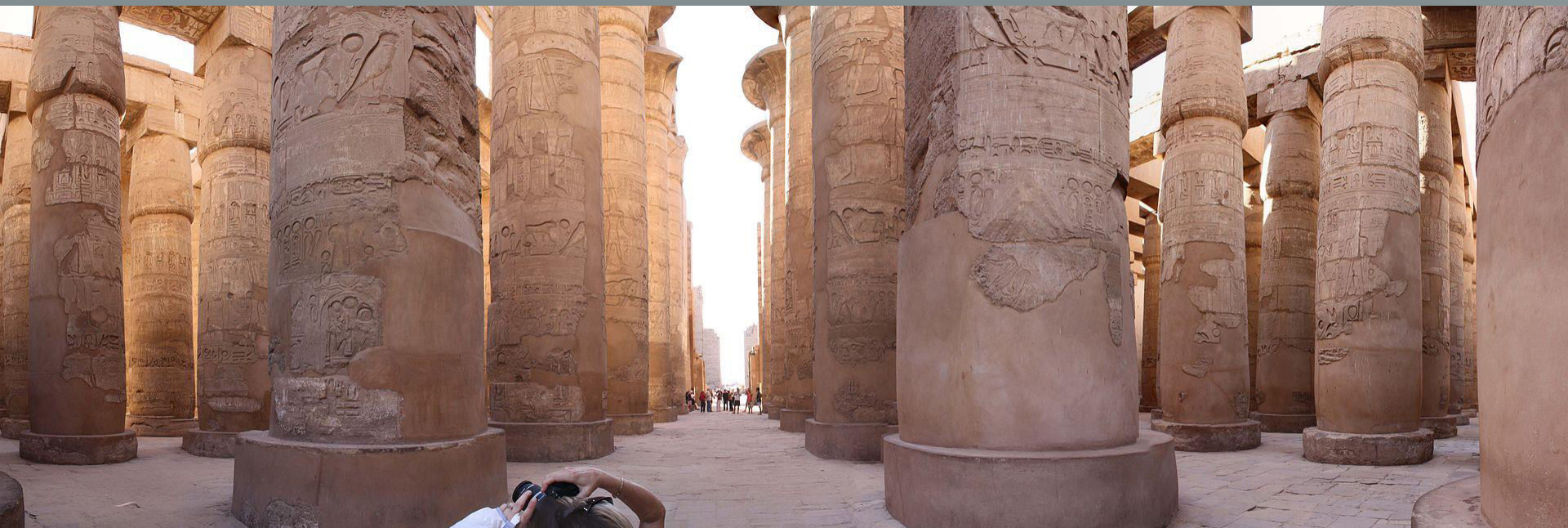

Ο ναός του Άμμωνα, Λούξορ

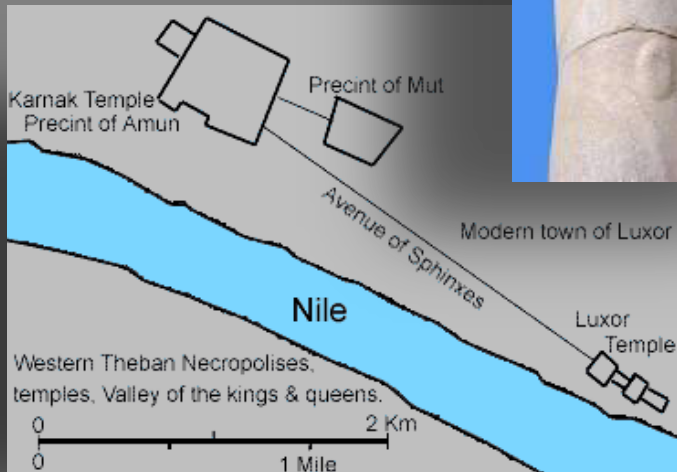
Η κιονοστοιχία **του ναού του Άμμωνα στο Λούξορ** 1,400-1360 π.Χ. ύψος κίονα 22,5 μ .
Η κιονοστοιχία αυτή έχει μήκος 53 μ. και αποτελείται από επτά παπυρόσχημους κίονες στη κάθε πλευρά.
Το Λούξορ ήταν στην αρχαιότητα η πρωτεύουσα του βασιλείου και πόλη του Άμμων -Ρα.

Ο ναός ξεκίνησε να χτίζεται από τον Αμενχοτέπ III (1390-1352 π.Χ.), και ολοκληρώθηκε επί Τουταγχαμών (1336-1327 π.Χ.) και Horemheb (1323-1295 π.Χ.). Στη συνέχεια έγιναν προσθήκες στο από τον Ραμσή II (1279-1213 π.Χ.). Πίσω του υπάρχει ιερό από γρανίτη, αφιερωμένο στο Μέγα Αλέξανδρο (332-305 π.Χ.)

Η μεγάλη υπόστυλη αίθουσα στο ναό του Άμμωνα Ρα

Ο ναός έχει σχεδόν συνεχή χρήση ως χώρος λατρείας μέχρι σήμερα. Κατά τη διάρκεια της χριστιανικής εποχής η υπόστυλη αίθουσα του ναού μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία, και τα ερείπια ενός άλλου (προς τα δυτικά) σε Κοπτική εκκλησία. Στη συνέχεια, για χιλιάδες χρόνια, ο ναός θάφτηκε κάτω από τους δρόμους και τα σπίτια του Λούξορ. Τέλος το τζαμί των Σούφι Shaykh Yusuf Abu al-Hajja χτίστηκε επάνω. Το τζαμί έχει διατηρηθεί και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του σήμερα

Όταν ήταν βασιλιάς ο Ραμσής ο Β΄ ο ναός του Λούξορ ήταν ενωμένος με το ναό του Καρνάκ με μια πλακόστρωτη λεωφόρο πλαισιωμένη με **λέοντες, εν είδη σφίγγας, με κεφάλι κριαριού**. Κάθε χρόνο το είδωλο του Άμμωνα έκανε, μέσω του Νείλου-μέσα σε ιερή βάρκα τη διαδρομή Λούξορ-Καρνάκ, για τη γιορτή του ιωβηλαίου. Φθάνοντας στην είσοδο του Καρνάκ βρισκόμαστε μπροστά στο άγαλμα του **Ραμσή Β΄ με τον γιό του ανάμεσα στα πόδια του**

Καρνάκ (:ο πιο σεβαστός τόπος) είναι ο μεγαλύτερος χώρος λατρείας της αρχαίας Αιγύπτου, αφιερωμένος στις θεότητες της Τριάδας των Θεβών. Παίρνει το σημερινό όνομά του από το παρακείμενο μικρό χωριό Καρνάκ, που βρίσκεται στις όχθες του Νείλου και περίπου δυόμισι χιλιόμετρα βόρεια του Λούξορ

Οι πυραμίδες στη Γκίζα 2.723-2563 π.Χ.

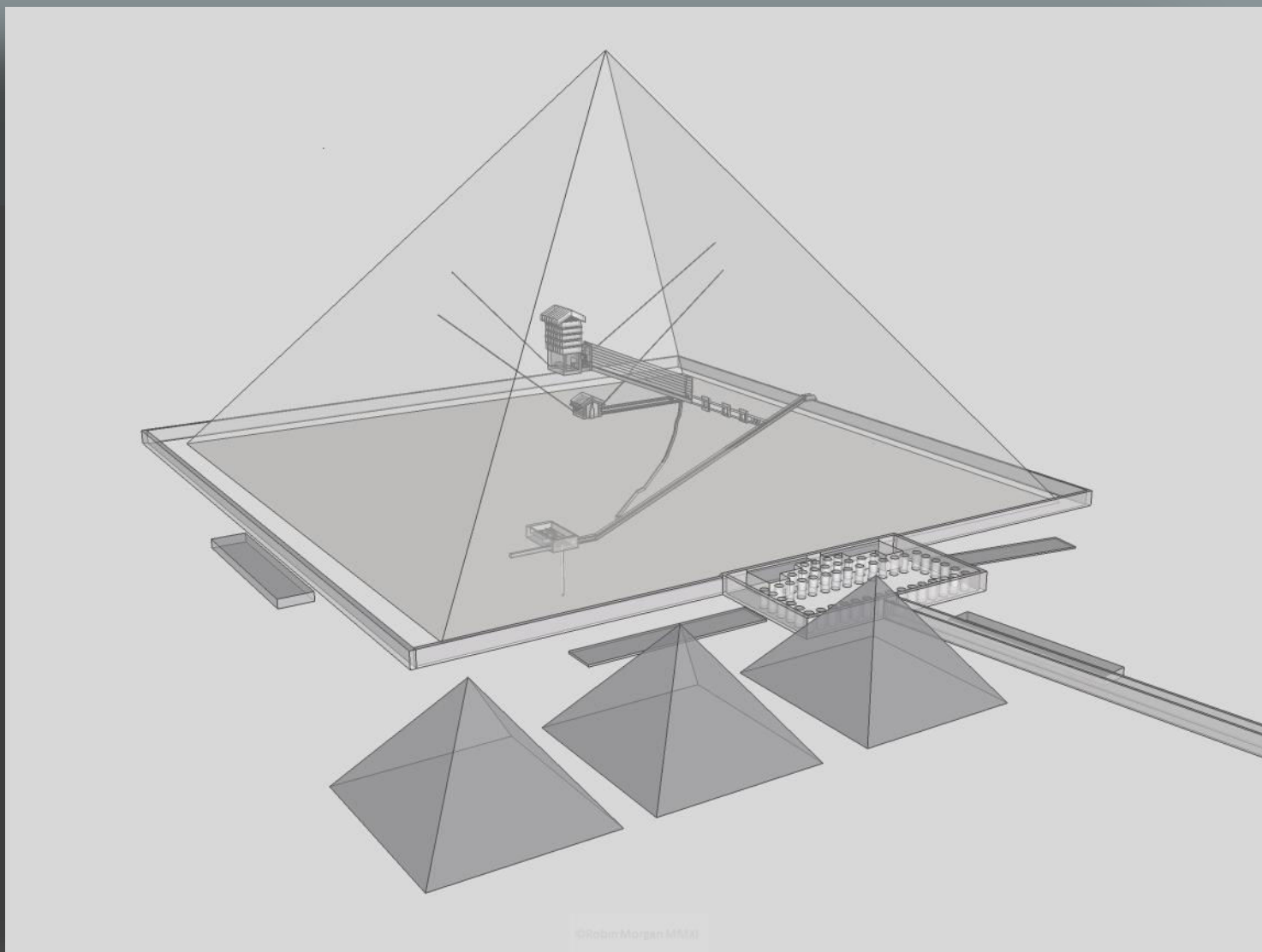

Στην αρχαία Νεκρόπολη της Γκίζας ανήκουν: η Πυραμίδα του Χέοπα, γνωστή και ως "η Μεγάλη Πυραμίδα", η λίγο μικρότερη Πυραμίδα του Χεφρήνου και η σχετικά μετρίου μεγέθους Πυραμίδα του Μυκερίνου. Ανήκουν και οι τρεις στην Τέταρτη δυναστεία. Όλες μαζί σχημάτιζαν ένα απέραντο συγκρότημα από μικρότερες πυραμίδες (των βασιλισσών), νεκρικούς ναούς, Μασταμπά και τάφους αξιωματούχων. Στη Νεκρόπολη ανήκει και η περίφημη Μεγάλη Σφίγγα.

Η πυραμίδα του Χέοπα

Έχει ύψος 146,60 μ. και τέλεια τετράγωνη βάση με πλευρά 230,35μ. Έχει όγκο 2.521.000 κ.μ. και καλύπτει επιφάνεια 54.000 τμ. Για την αποπεράτωσή της χρειάστηκαν 30 χρόνια δουλειάς από 100.000 εργάτες-δούλους. Εξωτερικά, η πυραμίδα του Χέοπα είναι επιστρωμένη με πλάκες από γρανίτη. Το εσωτερικό ήταν λαβύρινθος από διαδρόμους και δωματιάκια, που εμπόδιζαν την εύκολη διείσδυση στον κύριο χώρο, όπου βρισκόταν η σαρκοφάγος του Φαραώ. Ο χώρος αυτός είχε ύψος 5 μ, πλάτος 5,34 μ. και μήκος 10,33 μ. Η λάρνακα, μέσα στην οποία βρισκόταν η μούμια του Φαραώ, ήταν από ροζ γρανίτη

Σχεδιαστική Νοτιοανατολική άποψη της πυραμίδας του Χέοπα

Η πυραμίδα του Χεφρήνου

Η Πυραμίδα του Χεφρήνου είναι η δεύτερη μεγαλύτερη από τις Πυραμίδες της Γκίζας και ο τάφος του Φαραώ της 4ης Αιγυπτιακής Δυναστείας Χεφρήνου. Η πυραμίδα έχει χτιστεί σε επίπεδο 10 μέτρα πάνω από την Πυραμίδα του Χέοπα, κάτι που την κάνει να φαίνεται πιο ψηλή.

Η Πυραμίδα του Μυκερίνου είχε αρχικό ύψος 65,5 μ. και ήταν η μικρότερη από τις τρεις μεγάλες Πυραμίδες της Νεκρόπολης στη Γκίζα. Τώρα έχει 61 μ. ύψος και βάση 108,5 μ. Είναι κατασκευασμένη από ασβεστόλιθο και γρανίτη. Το κενό στην βόρεια πλευρά είναι αποτέλεσμα της απόπειρας κατεδάφισής της από τον Al-Aziz Uthman στο τέλος του 12ου αιώνα

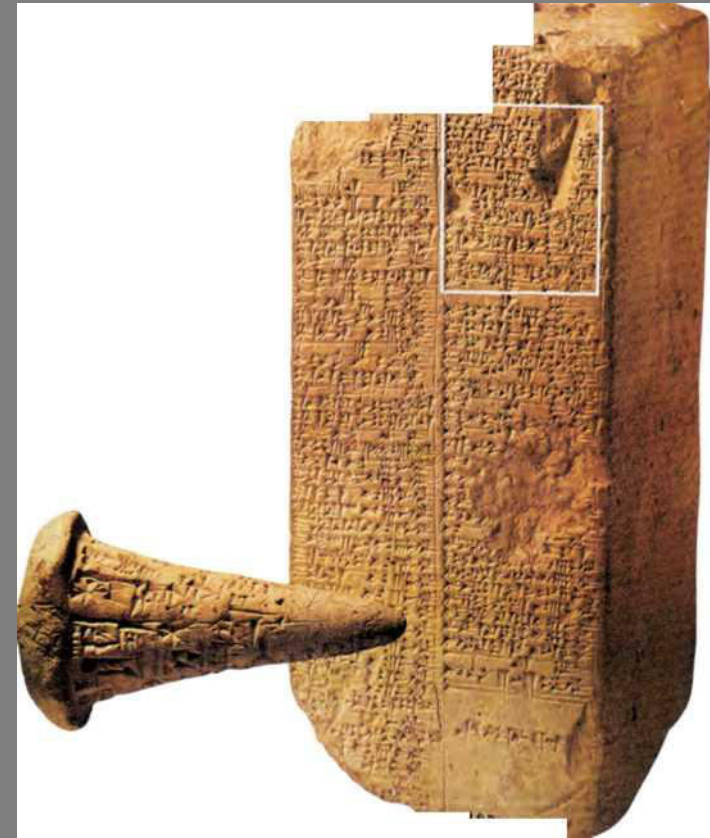
Η τέχνη της Μεσοποταμίας

Στην περιοχή της Μεσοποταμίας, ανάμεσα στους ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη, αναπτύχθηκε ένας από τους σπουδαιότερους αρχαίους πολιτισμούς.

Η περιοχή κατοικήθηκε αρχικά (περίπου το 5000 π.Χ.) από αγρότες, οι οποίοι αξιοποίησαν το εύφορο αυτό κομμάτι γης με τη βοήθεια αρδευτικών έργων κατά μήκος των ποταμών και των παραποτάμων τους.

Στην κοιλάδα της Μεσοποταμίας κτίστηκαν πόλεις, μεγαλοπρεπείς ναοί, ανάκτορα και μέγαρα που τα περιέβαλλαν μεγάλα τείχη. Ανάμεσα στα επιτεύγματα των κατοίκων της περιοχής περιλαμβάνεται και η ανακάλυψη του τροχού και του αρότρου.

Αξιοποιώντας αυτά τα επιτεύγματα αναπτύχθηκαν πόλεις, που γρήγορα εξελίχθηκαν σε αυτοκρατορίες. Οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής ήταν οι Σουμέριοι, ακολούθησαν οι Ασσύριοι και στη συνέχεια οι Βαβυλώνιοι, οι οποίοι δημιούργησαν μια τεράστια αυτοκρατορία.

Οι Σουμέριοι ανακάλυψαν τη γραφή, (η οποία έμεινε στην ιστορία ως σφηνοειδής) πράγμα που επέτρεψε την καταγραφή των γεγονότων και συνεπώς την ανάπτυξη και τη διάδοση του πολιτισμού της περιοχής.

Ο πολιτισμός των Σουμερίων αναπτύχθηκε κυρίως στις πόλεις Ουρ, Ουρούκ και Λαγκάς.

Οι γραφείς κατέγραφαν τις πληροφορίες με καλάμι επάνω σε πέτρινες πλάκες. Οι Σουμέριοι ανέπτυξαν και αξιόλογη λογοτεχνία.

Το Έπος του Γιλγαμές είναι το πρώτο σημαντικό ποίημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ακόμα, ανακάλυψαν τη χρήση των αριθμών, ένα σύστημα που βασίζεται στον αριθμό 60 με το οποίο μέχρι σήμερα μετράμε την ώρα και τις μοίρες.

Σφηνοειδής γραφή

Το έπος του Γιλγαμές: το πρώτο σημαντικό ποίημα στην ιστορία της ανθρωπότητας

Οι Ασσύριοι επινόησαν πολεμικές τακτικές και πολιορκητικές μηχανές που τους κατέστησαν σχεδόν αήττητους, ενώ η ασσυριακή τέχνη ήταν κυρίως φορέας προπαγανδιστικός της δύναμής τους.

Οι κατακτήσεις τους τους έκαναν να εξαπλωθούν υπερβολικά, με συνέπεια να ηττηθούν από τους Βαβυλωνίους.

Οι Βαβυλώνιοι αντέγραψαν τη μνημειώδη ασσυριακή αρχιτεκτονική.

Όταν η Βαβυλώνα κατακτήθηκε από τους Πέρσες (539 π.Χ.), δημιουργήθηκε η αυτοκρατορία των Αχαιμενιδών, η οποία εξαπλώθηκε από την Ινδία ως τη Μεσόγειο και υιοθέτησε στοιχεία αρχιτεκτονικής από τους κατακτημένους λαούς όπως τα εφυαλωμένα τούβλα, τα γλυπτά με τους φτερωτούς ταύρους, τους κίονες με τις ραβδώσεις κ.ά. Η μνημειακή τέχνη που αναπτύχθηκε την εποχή των Σουμερίων αφορούσε παραγγελίες βασιλιάδων για μνημεία που απεικόνιζαν τις φυλές και τα λάφυρα που αποκόμιζαν αυτές από τους πολέμους.

Οι ναοί και τα ανάκτορα των Ασσυρίων ήταν διακοσμημένα με λαξευμένα στην πέτρα ανάγλυφα τα οποία αναπαριστούσαν φτερωτές φιγούρες και μυθικά τέρατα και ήταν τοποθετημένα στις πύλες των κτιρίων αυτών για προστασία. Σε μερικά ασσυριακά αγάλματα υπάρχουν εγχάρακτες λεπτομέρειες και βοστρυχωτά μαλλιά και γένια. Τα μάτια είναι υπερτονισμένα και διακοσμούνται με λαζουρίτη ή μαύρο ασβεστόλιθο.

Επίσης, η επεξεργασία του ελεφαντόδοντου έδωσε θαυμάσια έργα, που πιθανόν να κατασκευάζονταν σε εργαστήρια μέσα στα ανάκτορα.

Οι ναοί και τα ανάκτορα των Ασσυρίων ήταν διακοσμημένα με λαξευμένα στην πέτρα ανάγλυφα τα οποία αναπαριστούσαν φτερωτές φιγούρες και μυθικά τέρατα και ήταν τοποθετημένα στις πύλες των κτιρίων αυτών για προστασία.

Σε μερικά ασσυριακά αγάλματα υπάρχουν εγχάρακτες λεπτομέρειες και βοστρυχωτά μαλλιά και γένια. Τα μάτια είναι υπερτονισμένα και διακοσμούνται με λαζουρίτη ή μαύρο ασβεστόλιθο.

Επίσης, η επεξεργασία του ελεφαντόδοντου έδωσε θαυμάσια έργα, που πιθανόν να κατασκευάζονταν σε εργαστήρια μέσα στα ανάκτορα.

Η πτώση της Βαβυλώνας το 539 π.Χ. σήμανε το τέλος της καλλιτεχνικής δημιουργίας, ίσως επειδή η τέχνη εκείνης της εποχής είχε συνδεθεί με τους μεγάλους ηγέτες των βασιλείων μόνιμα εγκατεστημένοι γεωργοί. Αυτοί δημιούργησαν δύο βασίλεια: της Άνω και της Κάτω Αιγύπτου.

Χάρη στον αγροτικό πλούτο που εξασφάλιζε ο ποταμός, δημιουργήθηκε εκεί ένας ακμαίος και σταθερός πολιτισμός. Η Αίγυπτος ενώθηκε για πρώτη φορά κάτω από ένα μοναδικό άρχοντα το 3100 π.Χ., δηλαδή 400 χρόνια πριν από την "εποχή των πυραμίδων", ενώ η τέχνη και η αρχιτεκτονική που αναπτύχθηκαν εκεί έφτασαν στο απόγειό τους με τις πυραμίδες της Γκίζας.

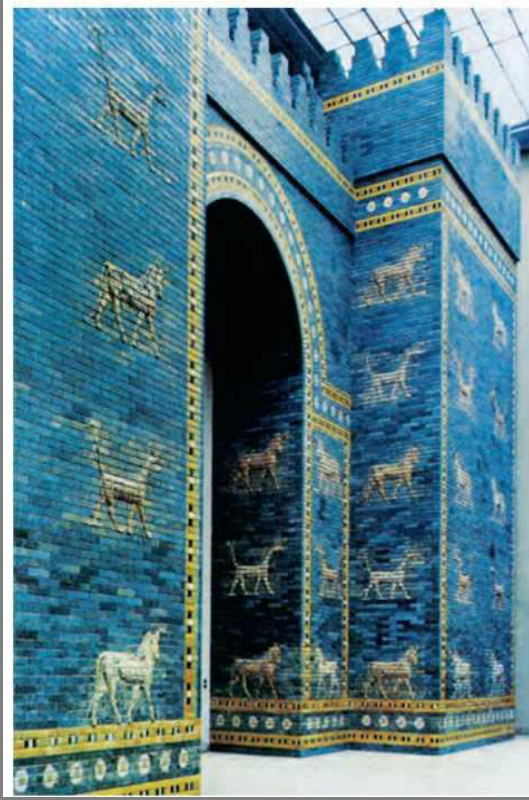
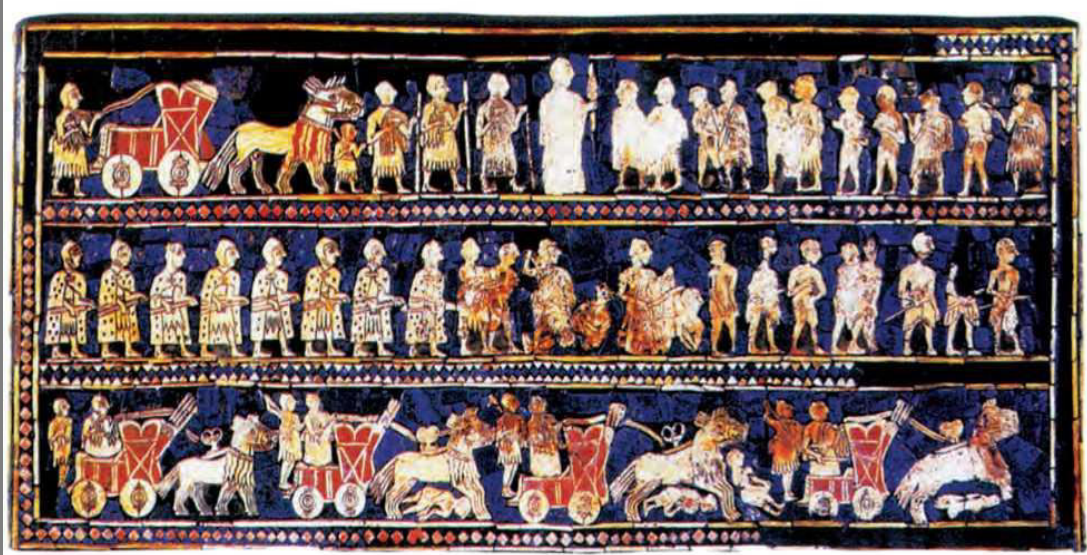
Ζιγκουράτ της Ουρ (2100 π.χ)

Σε κάθε πόλη της Μεσοποταμίας υπήρχαν τα ζιγκουράτ (ναοί) που ήταν φτιαγμένα από πλίνθινα κλιμακωτά επίπεδα. Ο ναός του θεού της Σελήνης ήταν τοποθετημένος στην κορυφή του ζιγκουράτ, σύμβολο της φυσικής και πνευματικής ανωτερότητας του θεού (δεν έχει διατηρηθεί). Οι τρύπες στο περίβλημα του ζιγκουράτ ίσως να είχαν ανοιχτεί για να μη σκάσουν τα πηλίνα τούβλα την περίοδο των βροχών.

Επάνω:
Πύλη της Ιστάρ (Ιράκ) (7ος-8ος π.Χ. αι.), επισμαλτωμένοι πλίνθοι, Βερολίνο, αναπαράσταση στο Μουσείο της Περγάμου.

Πομπική πύλη στο ανάκτορο του Ναβουχοδονόσορα, στο οποίο υπήρχαν επίσης οι περίφημοι κρεμαστοί κήποι και ο Πύργος της Βαβέλ ύψους 90 μέτρων. Ως υλικό δόμησης έχει χρησιμοποιηθεί το τούβλο, το οποίο όμως έχει καλυφθεί με εφυσιαλωμένα πλακάκια. Η διακόσμηση παρουσιάζει ταύρους, που είναι το ιερό ζώο των Σουμερίων, και δράκους, που είναι το σύμβολο του Βαβυλώνιου θεού Μαρδούκ. Η αψίδα με τις ανάγλυφες παραστάσεις που πρωτοεμφανίζεται εδώ εξελίχθηκε αργότερα, σε άλλους πολιτισμούς, ως μια σημαντική αρχιτεκτονική μορφή. Αυτή η πύλη ήταν μία από τις έξι μνημειακές πύλες του οχυρού της Βαβυλώνας.

Κάτω: "Λαμασσού" (750 π.Χ. περίπου), ασβεστόλιθος, Παρίσι, Μουσείο Λούβρου.
Ο φτερωτός ταύρος με το ανθρώπινο κεφάλι συνδυάζει τη δύναμη του ζώου με την πνευματική δύναμη του ανθρώπου. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του αγάλματος είναι τα πέντε πόδια, έτσι ώστε από όποια πλευρά και να το κοιτάξει κανείς εμφανίζεται με τέσσερα πόδια.

ΟΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΓΚΙΖΑΣ (2723-2563 π.Χ. περίπου)

Πρόκειται για τις πυραμίδες του **Μυκερίνου**, του **Χεφρήνου** και του **Χέοπα**. Δεσπόζει με το μέγεθός της η πυραμίδα του Χέοπα, με ύψος 146,5 μ., πλευρά 235 μ. και 52 μοίρες κλίση.

Οι τέσσερις έδρες της πυραμίδας είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένες με τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Οι πυραμίδες χτίζονταν κατά τη διάρκεια της ζωής ενός Φαραώ.

Υπολογίζεται ότι, για να χτιστούν, χρειαζόταν χιλιάδες άντρες να δουλεύουν επί είκοσι χρόνια, τοποθετώντας τεράστιους ογκόλιθους που ζύγιζαν μέχρι και δεκαπέντε τόνους ο καθένας.

Οι ογκόλιθοι σέρνονταν επάνω σε ράμπες (κεκλιμένες εξέδρες) ή -σύμφωνα με τον Ηρόδοτο- μεταφέρονταν με ανυψωτικές μηχανές.

Η **Πυραμίδα του Χεφρήνου**, γνωστή επίσης και ως **Πυραμίδα του Κχεφρέν**¹, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη από τις Πυραμίδες της Γκίζας και ο τάφος του Φαραώ της Τέταρτης Αιγυπτιακής Δυναστείας Χεφρήνου(Κχεφρέν).

Η μούμια του Φαραώ, που ήταν τοποθετημένη μέσα στη σαρκοφάγο, ερχόταν με πλοίο από το Νείλο.

Μέσω μιας σκεπαστής οδού που υπήρχε μέσα στον ταφικό ναό και ύστερα από μια τελετή που επιτελούσαν οι ιερείς, εναπόθεταν το νεκρό βαθιά μέσα στην πυραμίδα, την οποία σφράγιζαν με έναν τεράστιο ογκόλιθο.

Γύρω από τις πυραμίδες υπήρχε μια ολόκληρη νεκρόπολη. Οι μικρότερες πυραμίδες φτιάχτηκαν για τις βασιλίσσες, ενώ για τους ηγεμόνες και τους αυλικούς έχτιζαν τους μασταμπά*.

Πυραμίδα του Χέοπα (επίσης γνωστή ως η **Μεγάλη πυραμίδα της Γκίζας** ή **Μεγάλη Πυραμίδα**) είναι η αρχαιότερη και η μεγαλύτερη από τις τρεις πυραμίδες της Νεκρόπολης της Γκίζας, η οποία συνορεύει με τη σύγχρονη πόλη της Γκίζας στην Αίγυπτο. Είναι το αρχαιότερο από τα Επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, και το μόνο που σώζεται στις μέρες μας.

***Μασταμπά**: Ταφικά μνημεία, προγενέστερα των πυραμίδων, χτισμένα από πλίνθους ή λίθους, με ορθογώνια κάτοψη, κεκλιμένους τοίχους και επίπεδη οροφή.

Η **Πυραμίδα του Μυκερίνου** βρίσκεται στο οροπέδιο της Γκίζας στα νότιο-δυτικά προάστια του Καΐρου, Αίγυπτος, και είναι η μικρότερη από τις τρεις Πυραμίδες της Γκίζας. Χτίστηκε ως τάφος του Φαραώ της Τέταρτης Αιγυπτιακής Δυναστείας Μυκερίνου.

Πυραμίδα του Μυκερίνου είχε αρχικό ύψος 65,5 μέτρα (215 πόδια), και ήταν η μικρότερη από τις τρεις μεγάλες Πυραμίδες της Νεκρόπολης της Γκίζας. Τώρα έχει 61 μέτρα ύψος (204 πόδια) και βάση 108,5 μέτρα. Η γωνία κλίσης είναι περίπου $51^{\circ}20'25''$. Είναι κατασκευασμένη από ασβεστόλιθο και γρανίτη. Τα πρώτα 16 στρώματα στις εξωτερικές πλευρές είναι από γρανίτη, και το πάνω μέρος από ασβεστόλιθο από την Τούρα. Μέρος του γρανίτη είναι ακατέργαστο. Παρόμοια μέρη που έχουν μείνει ημιτελή, βοηθούν τους αρχαιολόγους να κατανοήσουν τις μεθόδους με τις οποίες έχουν χτιστεί πυραμίδες και ναοί. Νότια της πυραμίδας υπήρχαν τρεις μικρότερες πυραμίδες "δορυφόροι", καμία από τις οποίες δεν είχε ολοκληρωθεί. Η μεγαλύτερη από αυτές ήταν κατασκευασμένη από γρανίτη. Η κατασκευή των άλλων δύο δεν προχώρησε πέρα από τον εσωτερικό πυρήνα της πυραμίδας.

Η πυραμίδα του **Μυκερίνου**, με το κενό στην βόρεια πλευρά, αποτέλεσμά της απόπειρας κατεδάφισής της από τον Al-Aziz Uthman